

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:	Prețul inserțiunilor:	Correspondințele se adresează redacției „FOAIA DIECESANĂ” iară banii de prenumerațiune și inserțiunile a ADMINISTRATIA Librăriei și Tipografiei diec. în Caransebeș
Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane	Pentru publicațiuni oficioase, concurse edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 6 cor., până la 200 de cuvinte 8 cor. de aci în sus 10 coroane	
” România ” pe 1/2 an 5 ”		
” România și străinătate pe an 14 franci		
” ” ” ” pe 1/2 an 7 ”		

Cestiunea examenelor

în adunarea generală din anul trecut a Reuniunii învățătorilor din diecesa Caransebeșului

Între diferitele proiecte, dispozițiuni, teze și teme ca elaborate pentru conferințele și reuniunile învățătoresci, cari precupă lumea pedagogică de azi, a ajuns la ordinea zilei și tema: „Cestiunea examenelor”, sau mai bine zis „Esamenele școlare”

Această temă o aflăm discutată și în alte state în sinul corporațiunilor învățătoresci și în foile pedagogice, de asemenea și în patria noastră în timpul mai recent.

Ansă la discutarea acestei teme a dat înșas importanța, ce o au esamenele școlare mai cu samă la școala poporală elementară.

De ani de zile cetim și vedem desbateri interesante asupra examenelor școlare în școalele populare, cari au ajuns până la respintii, de unde nu pot afla și nimeri calea cea adevărată, ce duce la deslegarea temei de sub întrebare, pentru că discutându-se despre importanța și folosul examenelor școlare, în desvoltarea acestei teme s'a ivit întrebarea: dacă esamenele școlare anuale au dreptul de esistență și sunt folositoare ori nu. De o parte se susține folosul lor, dacă se țin în mod corespunzător, de altă parte însă se susține cassarea examenelor anuale și încheierea anului școlariu cu o festivitate școlară.

Înainte de a vedea părerile lumii pedagogice din afară de patria noastră în această cestiune țin se amintesc, ce de altmintrelea și este cunoscut, că această cestiune importantă preocupă azi reuniunile învățătoresci din patrie.

Reuniunea învățătorilor din comitatul Vas a propus comitetului central al reuniunilor învățătoresci din patrie, ca să întrevină la lucrurile competente pentru sistarea examenelor, pe motivele următoare:

a) Din țările civilisate din apusul Europei s'au scos din us și din practică esamenele școlare;

b) Prin forma de azi a examenelor autoritatea învățătorului, atât de necesară în educațiune, se reduce;

c) Nu se ține cont de adevărata însemnătate și menițiune a examenelor;

d) Nu se ține cont de împrejurările locale, când se fixează termenele de esamene, prin ce aceste își perd toată însemnătatea;

e) Esamenele în forma usitată nu contribuiesc cu nimic la ajungerea scopului, adică la cultura generală.

Comitetul central (országos bizottság) considerând importanța obiecțiunilor a provocat toate reuniunile din patrie (escepționând pe a noastră) să se pronunțe.

De această cestiune s'au ocupat 45 de reuniuni, dintre cari:

4 reuniuni nu au aflat de motivată ștergere esamenelor și s'au pronunțat pentru susținerea lor;

18 reuniuni au cerut schimbarea sistemului usitat prin prefacerea examenului în festivitate de încheere a anului școlariu;

22 reuniuni le-au aflat de superflue și au cerut sistarea lor.

Între reuniunile, cari au cerut schimbarea sistemului examenelor, se află și reuniunea învățătorilor dela școalele confesionale romano-apusene din Strigoni.

Dacă vom cauta motivele, pe cari se razimă cererile de sistare a examenelor, din partea celor 22 reuniuni, ușor le vom afla, dacă vom sci și constata, că cine sunt conducătorii examenelor dela școalele din reionul acelor reuniuni.

Să constătăm deci aceasta. Conducători de esamene la școalele comunale și de stat, sunt

de comun oameni fără calificare pedagogică, precum avocați, medici, notari și juri comunali și alții din popor, cari fac parte în comisiunea școlară. Aceștia au ingerat în dreptul de examinare al învățătorului și prin această ingerință, în necunoștință de cauză, numai au zădărnicit succesul examenului, și aceasta tot pe conta autorității învățătorului, care în cazul, când și-ar susține dreptul de examinare, ar jugni autoritatea conducătorului examenului, care ar avea de urmărire un raport nefavorabil la autoritățile superioare despre examen, iar în cazul contrariu, când ar lăsa la voia respectivului punerea întrebărilor în examen, școlarii neputând răspunde la întrebări rezultatul nepotrivit și nepedagogic al examenului s'ar altera, și aceasta tot pe conta autorității învățătorului.

Ca motive pentru sistarea examenelor se mai aduc *pregătirile*, ce totdeauna se pun în mișcare cu ocaziunea examenelor, *timpul*, ce se pierde înzădar cu aceste pregătiri cari mai bine s'ar putea folosi pentru continuarea educației și instrucției, precum și *puținul interes*, ce se arată în comune mai mari și în orașe fața de examene. Apoi *divergințele*, ce se nasc din examene între părinții elevilor și între învățători etc.

Iată în liniiamente generale și în puține cuvinte motivele, pe lângă cari militează aceia, cari cer cu toată insistența cassarea examenelor școlare.

Premițând aceste, să vedem dacă cestiunea examenelor în școlile populare a fost sulevată în foile noastre pedagogice române; ce pareri au enunțat acele, și cum a ajuns această temă la ordinea zilei în două reuniuni învățătoresci române din patrie.

Încă înainte de a se aduce legea de instrucție din anul 1868, organul pentru educatori, învățători și bărbați de școală, așa numitul „Magazin Pedagogic“ mai apoi „Școala Română“ și „Școala Practică“, foi pedagogice și didactice pentru interesele institutelor de cultură și ale organelor acestora, iar în timpul prezent „Foaia Pedagogică“ din Sibiu — toate redactate de eminenti bărbați de școală și pedagogi de autoritate — au sulevat cestiunea examenelor, susținându-le ca pe o instituție de sine înțeleasă și de o instituție tot așa de veche, ca și școala, și folositoare atât pentru școală și învățători cât și pentru școlari și părinții acestora, precum și pentru popor.

Acoste foi ale noastre sulevând temeinic cestiunea examenelor și susținând îndreptățirea și necesitatea lor, au spus adevărul, că examenele, se vor susține cât timp vor exista și școlile cu toate încercările unora de a le cassa. În espunerile lor despre examene, au arătat modul cum trebuie examenele întocmite, ca să corespundă pe deplin chemării; prin ce se pot

delătura unele rele și neajunsuri, ce se pot ivi și prin examen accentuând, că atacurile, ce se ridică asupra examenelor nu se refer și nu se pot referi la *chemarea și ființa examenelor*, ci mai mult la *modul de executare al lor*.

Stând acest adevăr, în sînul reuniunilor noastre învățătoresci române din patrie și cu deosebire în reuniunile învățătoresci din provincia noastră metropolitană ortodoxă, nu s'a rădicat nici o voce în contra examenelor, ci în contra esecutării lor.

Anume în reuniuna soră din diecesa Aradului, în adunarea generală din anul trecut ținută la Moneasa au ajuns în discuție și cestiunea examenelor și anume cestiunea referitoare la dreptul de examinare în examenele școlare și încât sum înformat din sporadicele aparițiuni ale unor conducători de examinare. Ividu-se divergența de păreri, s'a dat despărțimintelor acestei reuniuni, ca să se ocupe cu ea în adunările lor de toamnă, iar în adunarea generală din anul acesta ținută la Arad au rezolvit întrebarea, că numai învățătorul este îndreptățit a pune întrebările la examen.

Deodată cu reuniunea soră aradană și tot în anul espiat și reuniunea noastră învățătorescă din diecesa Caransebeșului au luat în programul său de activitate pro 1899/1900 între altele și cestiunea examenelor relegându-o despărțimintelor spre studiere și referare.

Pentru o dezvoltare mai sistematică și o înțelegere mai ușoară, comitetul central a pus cestiunea în formă de întrebări, împărțindu-o în trei grupe, cari în legătura lor logică formează un întreg clar și complet.

Întrebările sună:

- a) Ce mențiuni au examenele în școala populară?
- b) Ce influință au examenele asupra școlărilor, părinților și a poporului nostru?
- c) Cine este îndreptățit a examina la examenele anuale?

(Va urma)

Doouă examene de model în protopresbiteratul Caransebeșului și unul iată așa

Dacă examenele în școlile primare nu ar avea altă însemnătate de cât numai aceea, ca la finea fiecărui an, atât învățătorii cât și școlarii să-și de seamă în mod cinstit și sərbătoresc despre aceea ce au făcut și ce au câștigat în decursul unui an școlar, — trebuie susținute ca o instituție folositoare pentru școlile primare populare chiar și numai din acest punct de vedere.

Dar examenele între altele mai au însemnătatea aceea, că prin ele dăm cea mai bună ocaziune părinților cât și societății peste tot a se interesa tot mai mult și a urmări educația fiilor din școala populară.

M'am convins din experiența proprie, că darea de seamă a învățătorului și a elevilor, făcută în public, înaintea autorității școlare, în prezența părinților și a colegilor, are cea mai binefăcătoare înruiere atât asupra învățătorului, cât și asupra școlarii. Constatarea publică pentru școlari e o puternică îndemnare spre sîrguință, iar pentru învățătorul conșcui de chie-marea sa, e cea mai plăcută ocaziune a-și vedea răsplătit rodul ostenelelor prin conplăcerea părinților și acelor prezenți.

Din contră esamenele anuale pentru învățătorul inconșcui de chie-mare, care a luat cariera învățăto-rească ca speculă de esistență, sunt un iad torturătoriu.

Premițînd acestea îmi iau voie a trece la obiect.

Am asistat în anul acesta la mai multe esamene în școlile confesionale din protopresbiteratul Caransebeșului și dintre esamenele, la cari am asistat, am aflat 2 de model. Am eșit dela aceste esamene mîngăiat și mi-am făcut judecata, că dacă ar fi toți învățătorii ca cei doi cu esamene de model, în un patrarîu de secol am face gigantice progrese. Cele două esamene de model au fost în școlile confesionale din comunele *Valeadeni* și *Maciova*.

Edificiul școlii din Valeadeni e de curînd zidit. Sala de învățămînt e corespunzătoare față de numărul școlarii. Când intră omul în sala de învățămînt, la moment află, că cel ce înștruiază e omul școlii. Păreții sunt îmbrăcați cu mape noi, cu tabele de intuițiune, cu tabele pentru A. B. C. și cu tablouri pentru învățămîntul istoriei biblice; acei păreți mai sunt în-podobiți cu portretul împăratului și regelui nostru, a mecenatului Emanuil Gozșdu, a episcopului Nicolae Popea și alui Al. Gavra. În fundul salei de învățămînt se află dulapul bibliotecii școlare plin de cărți și alte recuisite de învățămînt.

La 8 oare se începe examenul. La examen sunt prezenți 75 elevi din 99 înscriși dela 6—12 ani și 6 dela 12—15 ani.

Întrebările sunt precise, răspunsurile sigure și foarte bune. S'au propus toate obiectele de învățămînt prescise în estensiunea, cum o cere planul de învățămînt, mulțămîntă îndelungatei răbdări a domnului inspector districtual, carele dela 8 până la 1 oară după ameazi a urmărit cu atențiune și viu interes sporiul și mersul învățămîntului din această școală.

Învățătorul George Cătană conșcuios așa cum este dînsul, a escelat cu rezultatul examenului și drept espresiune a escelării au fost cuvintele de laudă și multă bunăvoință adresate lui de P. On. Domn protopresbiter la finea examenului. Cuvintele de laudă a P. On. Domn protopresbiter au fost confirmate de 2 învățători și de publicul present la examen.

Învățătorul George Cătană din Valeadeni e modest, blînd și fără pretensiuni și cu toate acestea în școală are o disciplină de admirat. Ținuta lui la examen e deamnă și corespunzătoare întru toate omului de școală!

Nu are multă pregătire formală, cu toate acestea prin diligență și prin voința sa de a se perfecționa, a ajuns așa de departe, ca să producă mai mult de cât mulți alții cu ecalificație superioară lui. Această împrejurare dovedesce, că ținta lui o: „*tot înainte!*”

Un singur lucru a-și aștepta dela învățătorul George Cătană și anume: să introducă în școala lui corul de băeți. Îmi place a crede, că diligent cum e d-sa ne va surprinde și cu aceasta!

Luni în 29 Mai a. c. am asistat la examenul din comuna *Maciova*. Sala de învățămînt e împodobi-tă cu flori și cu verdeață. Lipsesc din această școală tabelele de părete, cari se aflau în școala din Valeadeni. De altcum e corespunzătoare pentru numărul școlarii înscriși.

Prezenți la examen 50 elevi dintre 67 înscriși dela 6—12 ani și 3 dela 12—15 ani.

Mi-a împus, când am intrat în școală, curățenia admirabilă a elevilor și tipurile lor de tot simpatice.

Mi-a împus și împrejurarea, că în școală se aflau o mulțime de oameni, deși era zi de lucru. Erau părinții elevilor, membrii comitetului și epitropiei parohiale, cari toți împreună cu învățătorul George Lipovan așteptau sosirea comisiei esaminatoare. Cîteva minute după 8 oare a. m. sosește P. On. Domn protopresbiter tractual, însoțit de comisariul școlariu consistorial și de învățătorul dela școala comună din Ciuta Valeriu Ionescu.

Se începe examenul cu religiunea. Simțiam o deosebită bucurie și plăcere când vedeam, că școlarii se întreceau unii pe alții în învățămîntul religiunii. Succesul și rezultatul obținut în acest obiect de învățămînt dovedesce, că domnul învățătoriu George Lipovan are o deosebită predilecțiune pentru propunerea învățămîntului religios. Ținta lui e, ca din idei sănătoase să se producă în elevi sentimente curate! Aceeași predilecțiune a dovedit-o și la propunerea gramaticii române și la propunerea istoriei universale și a patriei.

În cetire elevii învățătorului George Lipovan sunt neîntrecuți. Cetesc la înțeles cu tonurile suitoare și pogoritoare și cu accentele, cari le reclamă firea limbii române.

Începătorii sunt tare bine deprinși atât în scriere, cât și în cetire! Probă despre aceasta au dat-o începătorii în frunte cu George Nedeloni. Acest școlariu e orfan de părinți, descult, dar cu o cămașă curată și încins cu o brăciră, mic de statură, blondin și cât se poate de draguț la înfătoșare. Serie pe tabla mare frumos, cu trasuri foarte regulate și cu o liniște obicinuită lui. Desface cuvintele în silabe, silabele în sunete ca un filosof și cetesce ABC-dariul din doască în doască.

Privind mai îndelungat la băiat, am suspinat și am zis la urechia unui vecin al meu: „Doamne, câte talente în poporul nostru rămân îngropate din cauza sărăciei de o parte și a îndolenței de altă parte!”

Din clasa a II-a școlariul Ghiță, carele ședea în un scaun separat și făcut anumit pentru el, un inger de băiat în școală, dar diavol afară de școală, după cum mi-s'a spus, au delectat pe toți cu răspunsurile lui. Cu deosebire la socoată e meșter mare așa încât a întrecut pe toți câți sunt în clasa lui.

Învățătorul George Lipovan nu e grăbitoriu. Pune întrebarea cu multă măiestrie și numai după ce a privit pe toți școlarii, provoacă pe unul se răspundă. Nu permite să se pună întrebări școlariilor de cât numai prin el. În școală are o disciplină severă, dar binevoitoare și o rânduială vrednică de dânsul.

Ținuta lui la examen e bărbătească și sărbătorească. Are plăcere să examineze șezând. De astă dată însă i-a conturbat liniștea doamnele Litsek, mama și soția răpausatului fost vice-comite Béla Litsek, cari au venit se ospiteze la examen. A trebuit bietul învățătoriu să le ofere scaunul și așa a fost lipsit de plăcerea a ședea întreg timpul, cât a durat examenul.

Urmează la rând obiect după obiect și examenul decurge din ce în ce tot mai bine și sărbătorește.

Din examenul făcut la Maciova sa putut convinge fie care, că învățătorul George Lipovan e pătruns de chemarea sa. El a dovedit că elevii posedă întru adevăr cunoștințe și dexterități detaliate, că pricep ceea ce știu și au interes pentru ceea ce învață. A delectat domnul învățătoriu George Lipovan oaspeții și comisiunea examinătoare cu cântarea bisericească și națională în cor mixt. Știu se cânte elevii întreagă liturgia și mai multe piese naționale.

Doamnele Litsek sub impresiunea examenului au dăruit 12 coroane, ca să se împartă între școlari și și-au exprimat recunoștința în mai multe rânduri, sub decursul examenului și la finea lui, felicitând cu căldură pe harnicul învățătoriu.

Și eu zic, că învățătorul George Lipovan poate fi mângăiat cu desăvîrșire de ceea ce a făcut și cu secerișul activității lui în decursul anului expirat!

Invitată fiind învățătorimea la adunarea generală a despărțământului, convocată la Caransebeș pe ziua de 14/27 Iunie, am mers și eu parte din datorință, parte cu dorul să asist la examenele școlii confesionale din oraș, ficsat totmai pe ziua aceea.

Credeam, că o să ved și să aud dela un docente orașenesc mai mult de cum e la noi pe sate. Dar vai amar m'am înșelat în așteptarea mea! Din religione examina preotul Ioan Stoian în calitate de catechet. Din întrebările, cari cu anevoc le cetea din carte și din urmărirea răspunsului tot din carte, m'am convins că părintele catechet dela oraș Ioan Stoian nici după nume nu cunoaște metodică la propunerea religiei. Nu a dovedit la propunere și examinare absolut nici un interes!

Este fără îndoială constatat, că religia, ca obiect de învățământ, este cel mai important pentru educația școlariilor. Aici mai mult de cât la alt obiect se recere, ca școlarii sa dovedească nu numai cunoștințe, dar și pricepere!

Trebuie să dovedească, că adevărurile religioase s'au prefăcut în convingeri și maxime de viață pentru cugetarea și manifestarea lor! Așa ar trebui să fie! Dar cum putem să cerem așa ceva, dela școlarii catechetului, când însuși catechetul nu dispune de cele ce se recer la școlari? Pentru părintele Ioan Stoian totul e terra incognita în ale catechisării!

Nu mult mai favorabil stă învățătorul Nicolae Velcu. Și la el puțin interes și devotament: d-sa nu e meșter de a pune întrebări. Ținuta lui la examen e necorespunzătoare, căci timpul de examinare îl petrece tot odată și cu sucitul mustatei. Nu a propus toate obiectele de învățământ, dar nici în estensiunea reclamată de planul de învățământ. Înțeleg acum pentru ce și orașenii arată atât de puțin interes la examene. Recomand învățătorului Velcu să vină la noi la sate și va afla mai mult de cum am aflat eu la oraș. Numai la Peștere și Ohaba-mutnic se nu mcargă, pentru-că aici se va afla iarăși pe sine. La examenul clasei de fete nu am asistat, pentru-că m'am săturat de cele văzute și auzite în clasa băeților!

Colegul.

Observări

la răspunsul Prea Cuv. Sale Dlui arhimandrit
Dr. Ilarion Pușcariu

(Continuare)

4. Am afirmat în observări, că nu este adevărat, că sub Teofil s'ar fi început unirea și am dovedit cu citate din lucrarea regretatului profesor de teologie din Sibiu, Dr. Crișan, că toate acestea sunt neadevărate, și la aceste răspunde P. Cuv. Sa cu un aer de adevărat savant zicând: „Declar, că eu așa de puțin recunosc pe Dr. Crișan de autoritate istorică, pe cât de puțin recunosc de atare pe Dl. Dr. P. Ionescu“ și apoi îmi spune, că „început“ și „încercări“ ar fi cam tot una. Eu susțin, că începutul unirii este mai mult decât încercări de unire, căci dacă ar fi cum susține P. Cuv. Sa, atunci am putea zice, că unirea s'a început chiar sub metropolitul Varlaam, pentru că deja pe atunci au început iesuții să lucreze pentru unire, ba chiar împăratul Leopold îi zice lui Varlaam, că Românii numai așa vor primi drepturi, dacă se vor uni cu una dintre religiunile repecte.

Citatul adus din Hurmuzachi nu dovedește, că sub Teofil s'a început unirea, pentru că critica serioasă (Dr. Crișan Dr. G. Popoviciu) a dovedit pe deplin, că sinodul de sub Teofil e o minciună tot așa de mare ca și cel dela 1700. Trebuie să avem în vedere, că pe timpul lui Hurmuzachi nici actul original al unirii nu era descoperit.

Despre sinodul de sub Teofil putea să 'mi aducă citate și din opul lui Hintz, dar oare nu era mai bine, ca să fie ținut cont de cercetările serioase din timpul din urmă?

Cu privire la cele 4 puncte dogmatice răspunde: „Eu în reprivirile mele istorice atingând cestiunile numai în general, am vorbit de cele 4 puncte luând în vedere ce susțin unii, am luat notiță și de părerea

altora, cari din cele patru puncte admit numai punctul despre recunoaşterea papei ca capul bisericii." Dacă Prea Cuv. Sa s'a angajat să elaboreze memoriul istoric, trebuia să ştie, că lucrează în numele bisericii şi avea să ne prezinte faptele aşa cum corespund adevărului, dar nu să ne spună ce zic unii şi ce zic alţii, căci doară astăzi este pe deplin constatat, că cele 4 puncte au ajuns în actul de unire numai prin falsificare, prin urmare nu este „cestiune de controversă" cum susţine autorul. Ce şovăeşte P. Cuv. Sa în dreapta şi în stânga când se cunoaşte adevărul istoric?

Am mai amintit, că nu este adevărată afirmarea, autorului, că unirea s'a încheiat la anul 1700, la care ar fi participat şi puţin popor, şi aici răspunde P. Cuv. Sa: „În ce priveşte anul 1700 indicat de mine ca timpul uniunii, ori şi cine va observa că prin acest an n'am intenţionat să determin anumita acţiune din cele petrecute cu unirea, căci unde a fost aceasta am făcut-o vorbind şi de anii 1698, *ci aci am pus anul 1700 ca un epocal, şi dacă vreţi, iubilare, ce e serbat de biserica greco-catolică ca alare*, şi cuprins în cifră rotundă, pe lângă care se grupează lucrurile pentru unire" şi apoi zice autorul, că mistific lucrul. Observ, că în memoriul istoric nu se face nici o amintire de anii 1697 şi 1698, ci numai de anul 1700 şi susţin şi acum, că nu e corect să luăm tot în cifră rotundă, căci atunci ducem lucrurile la absurd; d. e. împăratul Traian s'a suit pe tron la 98 şi acum noi în lucrări istorice să cităm anul 100, pentru că este rotund? Ar fi corect aşa ceva? Apoi când şcim pozitiv, că unirea sa încheiat la 1698, ce lipsă avem să luăm anul 1700?

Dar se vede, că şi P. Cuv. Sa a voit să serbeze cu uniunii anul iubilare. Dl Dr. George Popoviciu a dovedit atât de frumos şi într'un mod ştiinţific, că iubileul uniunii se bazează pe o minciună, iar vicariul arhiepiscopesc din Sibiu a luat anul 1700, ca un iubilare serbat de biserica greco-catolică.

Să ne închipuim, că cineva cetesce opul D-lui Dr. George Popoviciu şi memoriul istoric al D-lui Dr. Puşcariu, oare nu i va fi bătătoare la ochi deosebirea între cele scrise de Dl Dr. Popoviciu, că toate se reduc la o minciună şi cele scrise în memoriul istoric, und se recunoaşte anul iubilare al uniunii, şi sigur, că va da crezământ celor scrise în memoriul istoric, pentru că este scris din însărcinarea şi odată cu aprobarea Consistoriului metropolitan. Iată de ce am accentuat, că Consistoriul metropolitan n'a fost destul de precaut la aprobare.

P. Cuv. Sa voeşte să-mi dovedească, că aceea ce susţin eu astăzi în privinţa unirii a susţinut DSa încă pe când eram cu băeat şi citează dintr'un articol al Telegrafului Român din 1877, din care într'adevăr se vede, că atunci şi DSa a susţinut, că poporul n'a luat parte la unire. Iau cu bucurie la cunoaşterea că P. Cuv. Sa a ştiut lucrul acesta, dar eu atât mai rău pentru P. Cuv. Sa, că cunoaşte adevărul, şi nu voeşte sau nu cutează să-l şi spună sau doară abea acum şi-a adus aminte de cele şciute?

5. Despre episcopul Vasilio Moga n'a ştiut domnul vicariu arhiepiscopesc să spună în memoriul istoric, decât că ar fi dat episcopului unit Bob *reversalii*, că ajungând episcop nu se va împotrivi propagării unirii între Români şi că aceste reversalii ar fi luat forma unei capitulaţiuni constatatoare din 19 puncte. Apoi mai citează şi dintr'un pamflet scris de un Sârb cu ocaziunea despărţirii Românilor de Sârbi, — o broşură pe care şi Şaguna a numit-o la timpul său *pamflet*, — că Moga a fost simonist şi a ţinut cârcimă, dar ceva bine nu se amintesc despre Moga.

Eu am cerut să-mi arate autorul documente, că Moga ar fi dat reversalii, pentru că istoria nu se scrie din auzite, ci din documente.

Prea Cuv. Sa în răspuns caută să-mi dovedească, că Moga într'adevăr a ţinut cârcimă, unde chiar unchiu al P. Cuv. Sale, care a învăţat cursul clerical, a vindut beutură, iar despre reversalii zice: „Casul espus de mine în notă la pag. 21, că uniţii căutară şi aflară în persoana lui Moga pe omul potrivit pentru scopurile lor, l'a istorist pe la anul 1885 un candidat de preoţie estraordinar (moralist) la examen în faţa comisiunii esaminătoare stătătoare din Preasăntitul Domn episcop Nicolae Popea, atunci vicariu arhiepiscopesc, asessorii Zaharie Boiu, Nicolau Cristea şi eu — spunându-ne, ca aceasta i-a istorisit'o întocmai moşul său, care a fost preot. Am atins aceste ca de exemplu; dară atâtea sunt, cât voind cineva să le adune, ar scrie o carte întreagă, — lucruri cari consună cu cele ce scriu Sârbii despre Moga în broşura germană citată. Poate ca dl critic e de părere să le ascundem, să le mai acoperim; eu nu sunt de această părere. Suum cuique".

Dacă P. Cuv. Sa are datina a culege toate curiosităţile, ca să nu ăie prostiile, din esamene, pe cari apoi le folosesc ca documente, nu mă surprinde, că scrie în modul acesta. Dar să-ni spună unde în lume, la care popor a mai aflat, că istoria să se scrie după cele auzite prin esamene? Dacă şciam, că P. Cuv. Sa culege floricelele din esamene, îi adunam destule, căci prostii de acestea am auzit şi eu; în lipsă documentelor însă nu este corect să te foloseşti de astfel de apucături, pentru ca să susţini într'o monografie edată de Consistoriul metropolitan atâtea absurdităţi.

Şi episcopii sunt oameni şi oameni fiind sunt supuşi slăbiciunilor; şi nu s'a mai pomenit în ştiinţă, ca să amintesci din viaţa cuiva părţile cele slabe, iar de cele bune să nu faci nici o amintire. De ce nu s'a ţinut autorul şi la scrierea memoriului istoric de principiul: „*suum cuique*", căci DSa singur ne spune, că la toţi autorii, ba chiar şi în cartea DSale „Istoria bisericească" pag. 61, 62 *pe lângă unele părţi rele se amintesc şi unele însuşiri personale frumoase ale lui Moga. De ce n'a amintit şi în memoriul istoric despre însuşirile personale frumoase ale episcopului Moga*, ci ni-l prezintă ca pe cel mai rău om al din lume. Recomand P. Cuv. Sale să cetească cu atenţiune pastorala edată de episcopatul uniat din incidentul iubilului şi va vedea cum scriu ei despre foştii lor episcopi. În privinţa aceasta ar putea învăţa mult dela pretenii DSale, pentru cari bisericile noastre nu sunt biserici, ci simple *oratorii*. Ce mai istoric minunată am scrie, dacă la fiecare om am amintit numai părţile cele slabe, cum face autorul, când vorbeşte de episcopii Moga, Raţiu, Ivacicoviciu şi Hacman. Din cele epuse în punctul acesta va înţelege P. Cuv. Sa de ce nu mi-a plăcut, că Consistoriul metropolitan a aprobat memoriul DSale.

(Va urma)

Dr. P. Ionescu.

Băile Herculane

Suntem în sezonul băilor.

Obosite de munca anului sau chinuite de diferite boale, sufletul şi corpul caută recreaţiune şi vindecare. Pe acestea le ofera mai ales trailul la munte, unde na-

tura pune la dispoziție omului toate frumșețile și puterile sale vindecătoare.

Încărcată de asemeni frumșeți și puteri este valea sprintenului riuleț Cerna, pe ai cărui țărmuri se află Băile Herculane, acele băi, cari prin situația lor naturală de o frumșețe rară, prin bogăția izvoarelor minerale, prin aranjamentul lor tehnic și arhitectonic se bucură de un renume european.

Ca loc de recreație Băile Herculane sunt neîntrecute.

Ca loc de cură, izvoarele minerale *sulfuroase, sărate și de apă dulce* a câștigat Băile Herculane un loc de frunte între băile de asemenea natură. După Dr. G. Vuia, fost medic balnear, băile acestea sunt indicate: 1. La reumatisme de toate formele, cari, precum se știe, sunt de atâtea feluri, câte organe și grupuri organice are corpul; reumatismul cronic al mușchilor și al încheieturilor, deosebite urmări ale reumatismului acut, nevralgii de tot soiul, dar cu deosebire cele *sciatică*, afecțiuni de încheieturi fără basă reumatică, nevraștenii (slăbiciunea nervilor), podagra (rosuri), afecțiuni de ale măduvei spinării, umflături de picioare. 2. *Paralisii* generale și parțiale până nu a urmat degenerarea organică. 3. *Boalele sifilitice*, cu deosebire cele rebele, cari resist la toate tratamentele farmaceutice. 4. *Hidrargiroasa* sau *Mercurialismul*, când sângele este înveninat cu argint viu. Aci aparțin afecțiunile provenite din un tratament îndelungat cu medicamente cu deosebire metalice. 5. *Boalele femeesci*: consecințele inflamațiilor mitrei, a ovarilor și poala albă, când acestea sunt complicate cu resturi de exudate. Numeroase sunt cazurile bolnavelor în urmarea vr' unui abort sau a unei nașteri grele. 6. *Plethora abdominală*, boala persoanelor bine nutrite, cu viață sedentară, cari nu fac mișcare de ajuns pentru a putea asimila nutrimântul. *Hemoroidale, congestii de ficat, gălbănirea* sunt cazuri des obveniinde aici. 7. *Scrofulosa, rachitismul copiilor*. 8. Toate *afecțiunile pielei* și ale *membranelor mucoase*. Cataruri cronice la gât, gâtlee, plămâni, nări, urechi, țeava udului; afecțiuni învechite ale ochilor. 9. Anumite *afecțiuni de beșică și rinichi*. 10. *Malaria* sau *frigurile palustre*. *Umflături* de splină. 11. *Contracturi* la mâni și la picioare. 12. *Reconvalescenții* după tifos, aprinderi de plămâni, pleuresii cu exudate, rane, frânturi etc. găsesc în Băile Herculane cel mai priincios loc de a se întrâma repede și pe cât se poate de bine.

Varietăți

Mulțămită publică. La fondul de ajutorare Ioan Popasu au încurs dela: Comuna bisericască din Mramorac 4 cor.; Biserica gr. or. din Târnova 5; Ioan Turnia preot acolo 2 cor. Petru Geju econom acolo 2 cor.; Epitropia parohială din Moceris 5 cor. și colecta din Tincova 4 cor.; 90 fil. Primească dăruitorii cele

mai călduroase mulțămite. Dr. Olariu, președinte, Dr. Ionescu, cassariu.

Concurs. Subsemnatul senat prin aceasta e-serie concurs pentru îndeplinirea postului de prefect la acest internat. Pentru acest post pot recurge clerici gr. or. români cu examen de maturitate, sau și alți tineri gr. or. români cu ecalificațiune academică. Vor fi preferiți acei recurenți, cari posed perfect limba germână și cari știu conduce corul vocal. Aceste împrejurări sunt deosebit a-se accentua în recurs. Remunerațiunea anuală a prefectului se compune din a. O remunerațiune de 400 coroane (200 fl.) b. Și din provisiune întreagă, și anume: locuință, vipt încălzit și lumină. Recursele ajustate cu testimoniu școlastic și cu estras de botez sunt a se trimite până în 18 August c. n. la subsemnatul senat în Beiuș. Cel ales are să-și ocupe postul în 27 August c. n. Dat din ședința senatului internatului, ținută în Beiuș, 30 Iunie 1901. *Senatul internatului gr. or. român diecesan din Beiuș.*

Concurs. Părinții, respective tutorii cari doresc să-și așeze băieții pe anul școlastic 1901-1902 în internatul gr. or. român diecesan din Beiuș, prin aceasta se avisează, ca rugările de primire să le prezenteze până în 18 August c. n. În acest internat afară de tineri gr. or. români se vor primi și tineri de altă confesiune creștină, în linia primă gr. catolici români, pe lângă respectarea tuturor drepturilor lor religioase cu privire la studiul religiunii și la biserica lor, dar în internat și acești tineri întru toate au a se acomoda rătăiunii, disciplinei și normelor interne. Taxa de întreținere pe un an — computate toate la oaltă — e: 140 fl. (280 coroane), care se solvesce în patru rate anticipative, și anume: la înscriere, în 15 Novemvre. 1. Februarie și 15 Aprilie c. n. Elevii pentru taxa aceasta vor primi: 1. Locuință. 2. Vipt, și anume: a. La dejun: un pătrar de litru lapte cald cu pâne. b. La prânz trei piese, și anume: supă de carne, carne cu rasol și mâncare groasă cu friptură. Duminecă și în sârbători și friptură. c. La cină doauă plese și anume: mâncare groasă și friptură, sau mâncare groasă cu friptură și aluat. 3. Spălat. 4. Luminat. 5. Încălzit. 6. Medic (medicinile sunt a-se solvi din partea respectivilor morboși) 7. Scaldă în toată luna cel puțin odată. 8. Și în fine superioritatea se îngrijește, ca elevii pe lângă controla cea mai strictă să fie ajutorăți în studiare. Elevii vor avea să aducă cu sine: a. Cel puțin 4 părechi de schimburi de pânză, sau de giolgiu. b. Cel puțin 6 bătiste. c. 2 părechi de încălțăminte și 4 părechi de ciorapi sau obiele. d. Cel puțin 2 ciarșafuri (lepedee). e. 2 perini și 4 fețe de perini. f. 1 țol sau plapomă. g. 1. perie de vesminte și 3 de încălțăminte. h. 3 ștergare și 2 peptene, unul rar și altul des și i. Vesminte de lipsă (uniformă nu se va face). Numai acei tineri vor fi primiți în internat, cari sunt deplini sănătoși, ce va avea să constateze medicul internatului. Rugările pentru primire ajustate: a. Cu testimoniu școlastic de pe anul șc. expirat și b. Cu

estras de botez sunt a-se trimite până în 18 August c. n. la subsemnatul senat în Beiuș. La rugare sunt a se adresa 5 mărci cu 10 fileri. Dat din ședința senatului, ținută în Beiuș 30 Iunie 1901: *Senatul internatului gr. or. român diecesan din Beiuș.*

Posta Redacției

Dlui G. C. Se va publica.

Mai multora: Nu publicăm ce s'a trimis și altor foi.

Concurs

Pe baza decisului Ven. Consistoriu diecesan, din 14 Iulie 1900 Nr. 1827 B. ex. 1899 se descrie concurs pentru parohia de clasa a III din comunitatea **Cornevea**, în protopresbiteratul Mehadiei, devenită vacantă prin moartea parohului Nicolae Bogoeviu, cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia Diecesană“.

Emolumentele sunt:

1. Salariu în bani gata 400 cor.
2. O sesiune parohială constatatoare din 34 jugere.
3. Cortel în natură cu o grădină intravilană.
4. Paușal de lemne 32 cor.
5. Alte venituri după funcțiuni preoțesci amăsurat usului de până aici.

Doritorii de a ocupa acest post au a-și subșterne resursele lor, instruate conform statului organic și regulamentului pentru parohii, adresate comitetului parohial, la Prea onoratul Domn protopresbiter tractual Mihail Popoviciu în Orșova, până la termenul sus indegetat și amăsurat § 18 din același regulament, și prelânga prealabila incunoscintare a protopresbiterului concernint, a se presenta în vre-o Duminică sau sârbătoare în s. Biserica însa în ziua de alegere.

Cornevea, în 16 Maiu 1901. 2—3 [40]

Nicolae Talpeș m. p.
președ. com. par.

Iacob Talpeș m. p.
not. com. par.

În conțelegere cu mine: *Mihail Popoviciu*, m. p. protopresbiter.

Pe baza incuviințării Venerabilului Consistoriu diecesan ddo 29 Maiu 1901 Nr. 3825 B ex. 1900, se descrie concurs pentru întregirea definitivă a postului de preot în parohia de clasa II. din **Tolvadia** protopresbiteratul Ciacovei, cu termen de concurgere de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia Diecesană“

Emolumentele:

1. Sesiunea parohială în complex de 30 jugere și 1281 stânjeni pătrați.
2. Birul și stola usuată.

Recurenții sunt poftiți a-și înaita resursele Prea On. Oficiu protopresbiter al Ciacovei și a se presenta

în vre-o Duminică sau sârbătoare cu prealabila incunscintare a protopresbiterului concerniate în sfta biserică.

[38] 2—3

Comitetul parohial

În conțelegere cu protopresbiterul tractual

Pentru întregirea postului învățătoresc la școala gr. or. română confesională din comuna **Marcoveț**, protopresbiteratul Verșetului, se descrie concurs cu termenul de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia Diecesană“.

Emolumente înpreunate cu acest post sunt:

1. În bani gata salariu învățătoresc 600 coroane.
2. Pentru lemne pe seama învățătorului 40 coroane 40 fil.
3. Pentru conferințele învățătoresci 20 coroane.
4. Pentru scripturistica școlii 20 coroane.
5. 2½ jugere pământ arătoriu de prima clasă, după carele alesul are să poarte dările publice.
6. Cortel corespunzătoriu în edificiul școlii cu trei chilii, cuină, bucătărie, pivniță, grajd pentru vite, curte cu fântână și grădina de legumi corespunzătoare.
7. Dela fiecare înmormântare unde va fi poftit 80 fil.

Cei ce doresc a ocupa acest post au a-și trimite resursele provăzute cu documentele prescise și adresate comitetului parohial la oficiul Protopresbiter al gr. ort. român al Verșetului în Szredistea-mică u. p. Nagy-Szredistye.

Recurenții sunt rugați a se presenta la biserică noastră în vre-o Duminică sau sârbătoare.

Marcoveț din ședința comitetului parohial ținută la 3/16. Iunie 1901. 2—3 [39]

Pavel Stoian
președ. com. par.

George Nicolaieviciu
not. com. par.

În conțelegere cu oficiul protopresbiter al.

Băile Herculane (Mehadia).

(Herkulesfürdő, Ungaria).

Stațiune balneară internațională în Banat

situată în valea romantică a Cerneli.

Aer azonic. Tot confortul posibil. Lumină electrică. Musică militară. Teatru.

Vindecă radical: reumatism cronic, podagră, rachita, he moroide, anemia, boale de rinichi și beșică, conturbări ale circulațiunii sângelui, etc.

Inceputul sezonului la 1 Maiu.

Stațiune a trenului Expres și Orient-Expres pe linia Budapesta-Orșova-Bucuresci.

Legătură cu vapoarele danubiene.

Numerul vizitatorilor preste 10,000 pe an.

MERSUL TRENURILOR

Valabil dela 1 Maiu 1901

Budapesta, gara de Vest (ny. p. u.), — Orșova — Verciorova

Or. Os. Ex. I	P. I—III	P. I—III	A. I—II	P. I—III	M. II—III	Stațiunile	Or. Os. Rx. I	P. I—III	P. I—III	A. I—II	P. I—III			
1130 433	815 149	830 531	230 802	700 520	.	pleacă sosesc	Budapesta Timișoara-Iosefin	1250 803	.	715 925	.	125 760	740 153	
439 545	205 357	610 823	810 924	713 854	.	pleacă sosesc	Timișoara-Iosefin Lugoș	737 646	.	747 615	712 507	738 620	115 1131	
Joi și Duminică	750	.	.	142 1242	.	sosesc sosesc	Buziaș M.-Iliia	Mercuria și Duminică	.	150	.	.	720	
.	.	150 602	150 602	330 639	.	pleacă pleacă	Marginea M.-Iliia	.	.	1242	.	330 1242	.	
.	pleacă	Buziaș	sosesc	142	
547 632	402 523	831 941	929 1029	910 1032	.	pleacă pleacă	Lugoș Caransebeș	sosesc pleacă	644 602	.	611 512	502 400	614 531	1123 1024
.	711	.	.	1221	411	pleacă	Domașnia-Cornia	pleacă	.	.	.	333	414	844
828 853	800 823	.	1230 1256	110 138	543 639	pleacă sosesc	Băile-Herculane Orșova	pleacă pleacă	345 315	.	233 156	.	327 258	733 655
859 907	.	.	111 120	230 239	.	pleacă sosesc	Orșova Verciorova	sosesc pleacă	255 215	.	1259 1250	.	226 218	.

Budapesta, gara de Vest (ny. p. u.), — Timișoara — Baziaș

M. I—III	P. I—III	P. I—III	P. I—III	P. I—III	P. I—III	Stațiunile	P. I—III	P. I—III	P. I—III	P. I—III	P. I—III			
700 520	815 149	830 531	230 802	700 520	815	pleacă sosesc	Budapesta Timișoara-Iosefin	sosesc pleacă	715 925	125 710	125 710	740 153	740 153	
830 843	210 222	820 832	846 858	608 621	240 252	pleacă sosesc	Timișoara-Iosefin Chișoda	sosesc pleacă	805 733	742 729	703 651	635 623	1257 1245	130 118
1030	1125	552	1021	456	415	sosesc pleacă	Buziaș Buziaș	pleacă sosesc	1019	552	1030	456	1125	415
.	223 251	833 901	.	622 653	.	pleacă sosesc	Chișoda Jebel	sosesc pleacă	732 724	.	650 620	.	Din 15 Septembrie	117 1249
.	318 453	944	.	737 930	.	sosesc sosesc	Ciacova Boca	pleacă pleacă	636 520	.	548	.	Din 15 Septembrie	1216 1015
.	1015 1216	520 656	.	548	.	pleacă pleacă	Boca Ciacova	sosesc sosesc	.	.	930 737	.	.	453 318
.	255 308	902 913	.	658 711	.	pleacă sosesc	Jebel Voitec	sosesc pleacă	719 708	.	619 608	.	Din 1 Junie—15 Septembrie	1245 1232
.	359 554	1010 1150	.	816 1011	.	sosesc sosesc	Gataia N.-Bogșa	pleacă pleacă	612 421	.	508 340	.	Din 1 Junie—15 Septembrie	1108 915
.	915 1103	424 612	.	340 508	.	pleacă pleacă	N.-Bogșa Gataia	sosesc sosesc	1150 1010	.	1011 815	.	.	554 359
.	310 420	919 1025	.	717 827	.	pleacă sosesc	Voitec Verșeț	sosesc pleacă	704 554	.	601 452	.	.	1230 1120
.	.	502 631	.	349 547	.	sosesc sosesc	Gataia Buziaș	pleacă pleacă	403 152	605 418
.	1023 952	.	.	1235 1205	.	sosesc sosesc	T.-Cubin Panciova	pleacă pleacă	201 217	350 401
.	.	201 152	.	350 418	.	pleacă pleacă	Panciova T.-Cubin	sosesc sosesc	952 1023	.	1235	.	.	547 349
.	.	403	.	605	.	pleacă sosesc	Buziaș Gataia	sosesc sosesc	547 349
.	434 504	1033 1100	.	837 907	.	pleacă sosesc	Verșeț Iasenova	sosesc pleacă	537 505	.	447 415	.	.	1115 1043
.	722 1046	1255	.	*1120 *306	.	sosesc sosesc	Oravița Anina	pleacă pleacă	*315 *1230	*336 *1105	225	.	.	835 510
.	1230 315	.	.	225	.	pleacă pleacă	Anina Oravița	sosesc sosesc
.	510 550	1105 1144	.	913 954	.	pleacă sosesc	Iasenova Baziaș	sosesc pleacă	450 404	.	405 323	.	.	1037 955

Observări: Oarele, ce stau de a stânga stațiunilor, să se citească de sus în jos; iar cele ce stau de a dreapta de jos în sus. Timpul dela 6 oare dimineața până la 5 oare și 59 minute sara este însemnat cu sublinierea minutelor. Or. Os. Ex.=Trenul Orient-Ostende-Expres, A.=Tren accelerat, P.=Tren de persoane, M.=Tren mestecat.